

Kadry i płace

TERMINY

ZUS nie zwróci nadpłaconych składek nawet po wyroku

Na korektę nie danych na swoim koncie płatnicy mają tylko pięć lat. Nawet gdy powodem niedochowania terminu będzie sprawa w sądzie, zdaniem organu rentowego nie będą mogli odzyskać nadpłaty składek.

KATARZYNA KALATA

Według ZUS, na kontach płatników składek zgromadziło się około 2,5 miliarda złotych nadwyżek. Po wprowadzeniu nowych regulacji od początku roku ta kwota ma szansę znacząco wzrosnąć. Kluczowa zmiana polega na tym, że przedsiębiorcy nie będą mogli już dokonywać korekt deklaracji za okres dłuższy niż pięć lat wstecz. To oznacza, że nie będą mieli możliwości odzyskania nadpłaconych składek. ZUS podaje, że nawet prawomocne wyroki sądowe nie zmieniają sytuacji przedsiębiorców. Mimo że termin przedawnienia powinien być zawieszony na czas postępowania sądowego, ZUS stwierdza, że przedsiębiorcy nie odzyskają nadpłaty nawet po wygranej

w sądzie. Według interpretacji organu rentowego termin nie zostanie zawieszony, a nadpłata trafi na konto ZUS.

Mniej czasu na korektę

Od 1 stycznia 2024 r. przedsiębiorcy nie mają już możliwości korygować bez ograniczeń dokumentów złożonych w ZUS, jak to miało miejsce wcześniej. Zgodnie z art. 48d ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. DzU z 2023 r., poz. 1230 ze zm.) płatnik składek nie może składać deklaracji rozliczeniowej i imiennego raportu miesięcznego po upływie pięciu lat licząc od terminu zapłaty składek. Zasada ta dotyczy składek opłaconych od stycz-

nia 2022 r. Płatnicy muszą przestrzegać określonych terminów płatności. Dokumenty rozliczeniowe za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 2021 r. mogli korygować tylko do 1 stycznia 2024 r.

ZUS informuje, że nadpłacone składki nie będą miały wpływu na rozliczenie płatnika, czyli na jego saldo zobowiązań względem ZUS.

W praktyce po upływie pięcioletniego terminu na złożenie korekt ZUS będzie ewidencjonował dane tylko na kontach ubezpieczonych. Nie będzie już rejestrował ich na koncie płatnika składek ani zwracał mu nadpłaty, nawet na jego wniosek. ZUS oficjalnie informuje, że taki sposób ewidencjonowania danych na koncie płatnika oznacza, że stan rozliczeń konta płatnika się nie zmieni. Ponadto ZUS potwierdził, że niektóre funkcje programów Płatnik i ePłatnik zostaną zablokowane – dotyczy to wysłania do ZUS korygujących dokumentów za okresy rozliczeniowe sprzed stycznia 2022 r. **+patrz ramka.**

Tylko na koncie ubezpieczonego

W ZUS istnieją dwa rodzaje kont: konto płatnika składek i konto ubezpieczonego. Na koncie ubezpieczonego widoczne są składki i informacje dotyczące ubezpieczeń, a na kontach płatników składek rejestrowane są rozliczenia z ZUS poszczególnych firm.

Jak informuje ZUS, nie będzie on realizował prawomocnych wyroków sądowych po upływie pięcioletniego terminu. Tym samym nie zwróci płatnikowi ewentualnej nadpłaty – zaksięguje ją tylko na koncie ubezpieczonego.

Taka interpretacja jest sprzeczna z art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, który stanowi, iż bieg terminu przedawnienia zawieszają się na czas postępowania sądowego. Regulacja art. 48d ustawy systemowej jest również sprzeczna z zasadą równości określoną w

Konstytucji, wyrażoną także w art. 24 ustawy systemowej. Ustawodawca nie może wprowadzać tak daleko idącego uprzywilejowania organu rentowego w stosunku do płatników składek.

Po upływie pięciu lat tylko ZUS będzie sporządzał różne dokumenty z urzędu. Będzie miał prawo również wprowadzać i korygować dane bezpośrednio na kontach ubezpieczonych, informując o tym ubezpieczonych i płatnika składek.

Uzasadnienie zmiany

Intencją ustawodawcy było zablokowanie możliwości korygowania dokumentów oraz zwrotu nadpłaty składek płatnikom, co zostało wskazane explicite w uzasadnieniu do projektu ustawy. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy, który wprowadził przepis art. 48d ustawy systemowej: „Zmiana przepisów spowoduje ograniczenie do pięciu lat, licząc od dnia wymagalności składki, możliwości składania korekt dokumentów (deklaracji rozliczeniowej i imiennego raportu miesięcznego) sprzed płatnika składek. Na bieg pięcioletniego terminu nie będzie mieć wpływu zaistnienie okoliczności zawieszających i przerywających bieg terminu przedawnienia dla należności z tytułu składek. Po upływie pięciu lat od dnia, w którym składki rozliczone w deklaracji i raporcie stały się wymagalne, korekty dokumentów rozliczeniowych będą mogły być sporządzane wyłącznie z urzędu przez ZUS jedynie na koncie ubezpieczonego. Powstała z tego tytułu nadpłata na koncie ubezpieczonego nie będzie podlegała zwrotowi, lecz będzie zaliczana na przychody FUS. W takim przypadku po upływie pięciu lat, ZUS nie będzie mógł dochodzić należności z tytułu składek, jeżeli na skutek dokonanej korekty powstanie zadłużenie.”

ZDANIEM AUTORKI

dr Katarzyna Kalata

radca prawny
Kancelaria Kalata

Nie ulega wątpliwości, iż przepis ustawy systemowej w opisanym brzmieniu nie powinien się ostać. Na jego gruncie ZUS uzyskuje bowiem niewspółmierne i nierówne uprawnienia wobec płatników. Należy z całą stanowczością stwierdzić, że niepokojąca, a wręcz niebezpieczna jest sytuacja, w której prawomocne orzeczenia sądowe nie będą de facto respektowane i egzekwowane, szczególnie w państwie prawa, w którym przepisy uchwała „racjonalny prawodawca”.

KADROWY FLESZ

Terminy

5 lutego 2024 r.

składki za styczeń 2024 r. wpłacają jednostki budżetowe i samorządowe zakłady budżetowe

Wskaźniki

- 168 godzin** – wymiar czasu pracy w lutym 2024 r.
- 5,05 zł** – dodatek za godzinę pracy w porze nocnej w lutym 2024 r.
- 101 proc.** – wskaźnik waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjmowanej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego w I kwartale 2024 r.
- 7194,95 zł** – kwota przyjmowana do obliczenia wpłat na PFRON od 1 grudnia 2023 r. do 29 lutego 2024 r.
- 2400 zł** – kwota dofinansowania do wynagrodzenia pracownika ze znacznym stopniem niepełnosprawności
- 4242 zł** – minimalne wynagrodzenie od 1 stycznia do 30 czerwca 2024 r.
- 27,70 zł** – minimalna stawka godzinowa brutto dla zleceniobiorców od 1 stycznia do 30 czerwca 2024 r.
- 63 630 zł (4242 zł x 15)** – maksymalna odprawa z tytułu zwolnień grupowych od 1 stycznia do 30 czerwca 2024 r.
- 234 720 zł** – kwota ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w 2024 r., tzw. 30-krotność (do jej ustalenia przyjęto prognozowane przeciętne wynagrodzenie 7824 zł)

Wiadomości

PIP: Plan kontroli na 2024 rok

Państwowa Inspekcja Pracy w 2024 r. zamierza szczególnie skontrolować pracodawców w zakresie implementacji przepisów o pracy zdalnej, jak i tych dotyczących work-life balance. Inspektory skupią się na zasadach wykonywania pracy zdalnej oraz jej organizacji. Sprawdzą również, czy pracodawcy dostarczali pracownikom wszystkich potrzebnych narzędzi pracy. W zakresie work-life balance PIP zamierza z kolei skupić się na prawidłowości udzielania urlopów. Jednocześnie, w związku z nowelizacją ustawy o emeryturach pomostowych, PIP będzie kontynuowała kontrole wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, oraz kontrole ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Działania kontrolne związane z technicznym bezpieczeństwem pracy są planowane w branży OZE, ciepłowniach i elektrociepłowniach zasilanych paliwami stałymi, przy magazynowaniu, sprzedaży i przetworzeniu złomu metalu. Niezmiennie jednym z najważniejszych zadań PIP ma być badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych. W tym roku PIP planuje przeprowadzić ok. 60 tysięcy kontroli.

ZDANIEM URZĘDU

ZUS odpowiada

■ **W jaki sposób płatnicy mogą domagać się zwrotu nadpłaconych (i nieprzedawnionych) składek w sytuacji, gdy nadpłata ta powstanie dopiero po zakończeniu postępowania sądowego i nie mają już możliwości dokonania korekt w systemie Płatnik?** W każdym przypadku, w którym decyzja lub wyrok sądu uprawomocnił się w okresie 5 lat, licząc od dnia wymagalności składki, będzie podstawą do utworzenia dokumentu rozliczeniowego korygującego lub pierwszorazowego na koncie płatnika. Jeżeli uprawomocnienie nastąpi po tym okresie, zmiany wynikające z tych orzeczeń będą ewidencjonowane wyłącznie na koncie ubezpieczonego, co oznacza, że nie zmienią się stan rozliczenia na koncie płatnika.

■ **Czy program Płatnik będzie zablokowany na wysłanie korekt za okresy sprzed stycznia 2022 r.?** Zarówno program Płatnik, jak i ePłatnik (na PUE ZUS) będzie zablokowany na wysłanie do ZUS dokumentów korygujących za okresy rozliczeniowe sprzed stycznia 2022 r. W obu programach będą wprowadzone reguły weryfikacji, które uniemożliwią przekazanie do ZUS korekt za te okresy.

Źródło www.zus.pl

Zmiana przepisów ogranicza możliwość składania korekt dokumentów przez płatnika składek do pięciu lat od dnia, w którym upłynął termin opłacenia składek. Po upływie tego terminu korekty dokumentów będzie mógł sporządzić wyłącznie ZUS i tylko na koncie ubezpieczonego. Przy czym podstawę wymiaru składek za okres dłuższy niż pięć lat będzie mógł zarejestrować na koncie ubezpieczonego jedynie na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu lub decyzji.

W konsekwencji ZUS, nawet na skutek prawomocnych wyroków, nie będzie zwracał nadpłaty składek płatnikowi, tylko przekaże je na swoje bieżące wydatki. Przepisy te są sprzeczne z Konstytucją i zasadą prawidlowej legislacji.

PRZYKŁAD

Załóżmy, że spółka z o.o. złożyła deklarację rozliczeniową składek ZUS za luty 2024 r. i zapłaciła zawyżoną kwotę składek. Zgodnie z nowymi przepisami, może ona skorygować ten dokument w ciągu pięciu lat od upływu terminu opłacenia składek. Gdyby z jakichś przyczyn spółka nie zdażyła złożyć korekty w wymaganym terminie, nadpłata składek pozostanie na koncie ZUS i spółka nie będzie mogła jej wykorzystać na inne cele, jak np. zalegie czy przyszłe składki.

PRZYKŁAD

Pan Adam prowadził firmę budowlaną. W 2016 r. złożył w ZUS deklarację rozliczeniową składek za swoich pracowników. W 2020 r. ZUS stwierdził, że pan Adam niewłaściwie wycylił składki i zaniżył ich wartość. Dokonał korekt w dokumentach płatnika. Została wszczęta kontrola, a następnie ZUS wydał decyzję o konieczności zapłaty dodatkowych składek wraz z odsetkami za opóźnienie. Pan Adam nie zgadzał się z decyzją i odwołał się do sądu. Sprawa ciągnęła się kilka lat i ostatecznie, w 2024 r. sąd wydał prawomocny wyrok na korzyść pana Adama. Stwierdził, że ZUS niewłaściwie zinterpretował przepisy, a wyliczenia pana Adama były prawidłowe. Na skutek wyroku okazało się, że

pan Adam nadpłacił składki, które powinien odzyskać z odsetkami, jakie zapłacił w ramach wykonania decyzji ZUS. Jednak mimo wygranej w sądzie, stanął przed problemem spowodowanym nowymi regulacjami dotyczącymi terminów na korekty dokumentów składkowych. Zgodnie z nowymi przepisami, po upływie pięciu lat od terminu wymagalności składek korekty dokumentów rozliczeniowych może sporządzić wyłącznie ZUS i tylko na koncie ubezpieczonego. Ponieważ sprawa dotyczyła składek za 2016 r., a prawomocny wyrok zapadł w 2024 r., okres na korekty dokumentów składkowych już upłynął. W rezultacie, mimo wygranej w sądzie, pan Adam nie mógł odzyskać nadpłaconych składek. ZUS zaksięgował nadpłatę na koncie ubezpieczonego, ale nie zwrócił jej panu Adamowi. Środki te ostatecznie przekazał na bieżące wydatki ZUS, a nie na konto firmy pana Adama. To spowodowało, że nie mógł on ich wykorzystać do innych celów, takich jak pokrycie bieżących składek czy inwestycje w rozwój firmy. Ta sytuacja stanowiła przykład konfliktu między orzecznictwem sądowym a nowymi regulacjami dotyczącymi terminów na korekty dokumentów składkowych.

Redakcja Rzeczpospolitej wystąpiła w tej sprawie do ZUS, aby potwierdzić wyrażone stanowisko. Po uzyskaniu odpowiedzi opublikujemy ją na łamach tygodnika. /o

Rzecz o Historii
W KAŻDY PIĄTEK

Odkrywaj nieznaną kartę historii
Biografie ciekawsze niż w podręcznikach: przywódcy, bohaterowie, zdrady, historia od podszewki, ukryte intencje, same plany, konspiracyjne misje.

CZYTAJ WIĘCEJ NA
rp.pl/rzeczohistorii